

YEREL YÖNETİMLER

İMAR HUKUKU BOYUTU

Melike DAĞISTAN ÇAVGA*

Kısaca Yerel yönetimler Yasa Taslağı olarak adlandırılan taslak, mahalli nitelikli kamu hizmetlerinin yerinden yönetim, verimlilik, açıklık ve demokratik katılım ilkelerine uygun olarak yürütülmesini amaçlamakta, merkez ve yerel yönetimler arasındaki görev, hizmet ve kaynak bölüşümüne ilişkin esaslarla, yönetimin yeniden yapılandırılmasını içermektedir.

Bu bağlamda, taslağın getirdiği imar, bayındırlık, kent planlama hukukuna ve hizmetlerine ilişkin boyutlar şunlardır:

Taslak temel olarak 3194 sayılı İmar Kanunu, 2980 sayılı Belediyeler Kanunu, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Hakkında Kanun, İl Özel İdaresi Kanunu, 4759 sayılı İller Bankası Kanunu, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda değişiklikler ve eklemeler içermektedir.

Görev bölümünde merkezi idarenin görevleri arasında madde 3-A-e "... kalkınma planları ile ulusal ve bölgesel planların hazırlanması ve uygulanması, ..." yer almaktadır. Yerel yönetimlerin imarla ilgili görevleri ise madde 3-B-a "Bu Kanunda ve ilgili kanunlarda belirtilen esas ve sınırlamalar çerçevesinde eğitim, sağlık, sosyal yardım, gençlik ve spor, kültür, turizm, tarım, orman, ağaçlandırma, çevre, bayındırlık ve iskan, ulaştırma, sanayi ve ticaret alanlarında mahalli ve müşterek nitelikli hizmetler" ile madde 3-B-b "Asli görev ve hizmetlerinin yanı sıra, kanunların yasaklamadığı veya münhasıran başka idarelere vermediği mahalli ve müşterek nitelikli ihtiyaçları karşılamak üzere genel karar organlarının uygun göreceği her türlü faaliyet ve hizmetler" olarak sıralanmaktadır.

Tasarının hizmet ilişkilerinin esaslarıyla ilgili 4. maddesinde merkezi idare mahalli idarelerin işlemlerini yalnızca kalkınma planlarının ilke ve hedeflerine uygunluğunu denetlemekte, yerel yönetimler de hizmetlerini kalkınma planlarının ilke ve hedeflerine uygun yürütmekle görevlendirilmektedir. Ayrıca merkezi idarenin belirleyeceği politika ve standartlara uygunluk da zorunlu hale getirilmektedir.

*Şehir Plancısı, TMMOB

Yürürlükte olan 3194 sayılı İmar Yasası'nın 8. maddesinde de yalnızca bölge planlarının gerekli gördüğü durumda DPT tarafından yapılacağını belirtmektedir.

Ülkemiz gelişmekte olan bir ülke olarak kaynaklarını en verimli, akılcı biçimde kullanmak ve değerlendirmek zorundadır. Bunun için de en önemli yöntem ulusal merkezi ve bölgesel planlama yaklaşımlarıdır. Merkezi ve yerel araçların eşgüdümlemesi ekonomik, toplumsal, fiziksel her düzeyde planın koordinasyonu, kalkınmaya ilişkin ulusal politikaların yerel gereksinimlere yanıt vermesi, yerel eylemlere dönüştürülmesi, bölgesel eşitsizliklerin yok edilmesi için ulusal ve bölgesel planlama zorunludur. Ne var ki yıllardır ülkemizde özellikle ihmal edilen toplumsal, ekonomik, fiziki gelişmeleri, kararları içeren ulusal ve bölgesel plan hazırlanması, 80'li ve 90'lı yıllarda, uluslararası sermayenin saldırıları ve neo-liberalizmin dayatmalarıyla plan karşılığına dönüşmüş, ulusal kaynaklar ve değerler adeta bir yağma ve talan düzeni içinde harcanmıştır. İmar mevzuatında bulunan ulusal ve bölgesel plan kavramları, bu yeni yasa taslağıyla hemen tümüyle yok sayılmaktadır. Böylece küreselleşme süreciyle bütünleşen neo-liberal düşüncenin temel ögesi plansızlık, programsızlık imar mevzuatına alınarak merkezi ve yerel düzeylerde yaygınlaştırılmaktadır.

Tasarı "Gönüllü Kuruluşlar Meclisi"(4. madde) aracılığıyla halkın, meslek kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin yönetime katılma, bilgi alma ve görüş oluşturma haklarını gerçekleştirmeye katkı sağlamak amacıyla belediyeler ve il özel idarelerince oluşturulmasına olanak vermektedir. Ancak, taslakta tanımlanan oluşum ve süreç, yerel halkın kent yönetimine, kentle ilgili alınan imar kararlarına katılımını, denetleme ve uygulamada erk sahibi olmasını engelleyici bir düzenleme olup, bu halıyla şiddetten, kirlilikten, bozuk ve çarpık kent çevrelerinden arınma hakkını, yaşadığı kent çevresini demokratik koşullarda kontrol edebilme hakkını; insanca konut edinme, sağlık, kültür hizmetlerinden yararlanma gibi temel kentli haklarını kabul eden Avrupa Kentsel Şartına, ayrıca Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına aykırıdır; yani taslak uluslararası

düzlemde geçerli olan hukuk metinleriyle uyuşmamakta, gelişmektedir.

Tasarı, 1414 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 78. maddesinin değiştirileceği madde 5-c-4'de İl özel İdarelerini turizm bölge, alan ve merkezlerinin belirlenmesinde ve bu yerlerin imar planlarının hazırlanmasında görüş bildirmekle görevli kılınmaktadır. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası turizm bölge, alan ve merkezlerinin Turizm Bakanlığı'nın önerisiyle Bakanlar Kurulu'nca tespit ve ilan edilmesini hükmetmektedir. Bu alanlarda imar planı yapma ve onaylama yetkisi Bayındırlık İskan ve Turizm Bakanlıklarına aittir. Bilindiği gibi turizm bölge ve alanlarının tespitinde ve planlanmasında bugüne değin birçok sorun yaşanmış, birçok turizm alanı ve planı kamu yararına aykırı olması ve hukuka uyarlılığı bulunmaması nedeniyle iptal edilmiştir. Taslağın bu maddesi bu tür alanların sermaye gruplarının rant ve çıkar amaçlarıyla merkezi idareye baskısıyla, patronaj ilişkileriyle oluşturulup planlandığı, özellikle kıyı, orman, toprak gibi doğal değerlerle arkeolojik-kentsel tahrip edici olması nedeniyle eleştirilen Turizmi Teşvik Yasası'nın olumsuzluklarına İl Özel İdarelerini ortak yapmaya yönelik bir hükümdür.

Tasarının 5-c-5 maddesinde İl özel idareleri ilgili bakanlıklarla işbirliği yaparak ilin tarihi, kültürel, turistik ve tabiat varlıklarıyla sit alanlarını korumak, tanıtmak ve değerlendirmekle görevlendirilmektedir. 2863 ve 3386 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesinde asıl olarak Kültür Bakanlığı'nı görevlendirmiş, fakat İl özel idareleri ve belediyelere de bu konuda görevler vermiştir. Korumayla ilgili olarak, yerel yönetimler taşınmaz kültür ve doğa varlıklarının maliklerine teknik ve mali yardım yapmakla sit alanlarında koruma amaçlı imar planı hazırlamakla ve onaylamakla, bu tür alanlarda kamulaştırma yapmakla, kaçak yapılarla mücadeleyle görevlendirilmiş ve yetki verilmiştir. Ne var ki ülkemizdeki yaklaşık 5000 adet sit alanı, 60.000 adet tescilli taşınmaz belediye ve valiliklerin sorumluluk alanlarında yer almış olup, korumayla ilgili hemen hiçbir hizmet ve görev bu kurumlarca gerçekleştirilmemiştir; dahası yerel yönetimler korumaya genellikle olumsuz yaklaşmakta, sit alanlarında imar haklarının en çoğa çıkarılmasına yönelik eylemliliklerle özel mülkiyetçi ve rant yandaşı yaklaşımlar göstermektedir. Bu nedenle tasarının bu maddesinin yaşama geçirilmesi son derece zor görünmektedir.

Öte yandan İl özel idarelerine taslakla verilen görevler arasında küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleri kurmak, memba suları ile maden sularının değerlendirilmesi, taş, kum, toprak ocaklarını işletmek, su havzalarında koruma, kullanma esaslarını belirlemek, çevre sağlığına aykırı atıkların yönetimi konularında görevler yer almakta, bu görevleri yapabilmek için gerektiğinde gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmaya, ortaklık kurmaya yetkili kılınmakta, milli parkların yönetimi devredilebilmektedir. Halkımızın, ülkenin ortak değerleri olan bu sayılan kaynakların mevzi imar planlarıyla, plan değişiklikleriyle, zaman

zaman çıkarılan çeşitli yasa ve yönetmeliklerle rant ve yağmaya açıldığı, bu tür hizmetleri merkezi ve yerel yönetimin birlikte gerçekleştirmesi ve kamu yararının gözetilmesi gerektiği gerçekliğinin yanında doğal kaynakların metalaştırılıp, işletme ve yönetiminin yerel yönetimler aracılığıyla kar amaçlı ve kişilerin çıkarlarına hizmet edecek biçimde kullanımı, taşeronlaşması ve özelleştirilmesi söz konusu olmaktadır bu taslakla.

Tasarı İl özel idarelerini imar, bayındırlık ve köy hizmetlerine ilişkin görevleri arasında imar mevzuatı hükümlerine göre belediye ve mücavir alan sınırları dışında nazım ve uygulama imar planları köy yerleşim planlarını yapmak, yaptırmak ve uygulamak, bina yapımına ve büyük onarımına ruhsat vermek, denetlemek, imar mevzuatına aykırı ve tehlikeli durumda olan yapıları zararsız hale getirmek veya yaptırmakla görevlendirmektedir. 3194 sayılı İmar Yasası'na bu görevler zaten İl özel idaresinin üç organınca (Vali, İl Genel Meclisi, İl Daimi Encümeni) yürütülmektedir ve bu konuda başarısızlık sürmektedir. Kaçak yapılaşma, sağlıksız, plansız yerleşim alanlarının oluşması, yapı denetimsizliğine karşın 5442 sayılı İl İdaresi ve 3360 sayılı İl Özel İdaresi kanunlarında bu tür görevlerin etkili ve verimli yürütülmesi ve bu hizmetler için yerel kaynakların kullanımına olanak tanıyacak çok daha ayrıntılı düzenlemeler yapılması gerekirken ve birçok örgütün (Meslek Odaları vb.) bu konuda çalışmaları almaşık sunumları varken, mevcut öneri tüm bunları gözardı etmektedir. Bunların yanısıra taslağın getirdiği en önemli değişiklik, İl özel idaresine belediye ve mücavir alan sınırları dışında imarlı arsalar üretmek, toplu konut uygulamaları yapmak, arsa ve konutları ihtiyaç (?) sahiplerine satmak, kiralamak, bu amaçla imar ve inşaat şirketlerine ortak olmak, kamulaştırma yapmak, belediyeler, bankalar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak ve ortak projeler gerçekleştirmek görevi yüklemektedir. Mevcut hukuksal durumda bu görevler açıkça yer almaktadır. Bu görevlerin tasarıya konmasının nedeni imar rantlarının bölümünde kamu payının artırılması gibi görünmekteyse de, aslında yeni sağ düşüncenin kamu hizmetlerinin özel sektörce kar amaçlı gerçekleştirilmek üzere devrini ve toplumsal ortak değerlerin, kamu toprağının metalaştırılması düşüncesinin imar hukuku dünyasına sokularak meşrulaştırılması istenmektedir. Bunların dışında taslakla getirilen imar ve bayındırlık işleri, şu anda hem merkez hem İl özel idarelerince yürütülmekte olan görevlerin bütünüyle İl özel idaresine devrini içermektedir ki bu da üst düzey planlara (ulusal bölge, çevre düzeni vb.) uymanın zorunlu olmadığı ve denetlenmediği bir sistemde hem kaynak israfına yol açacaktır hem de pek çok bayındırlık-imar işlerinde var olan görev ve yetki karmaşasını derinleştirecektir.

Taslağın İl özel idaresi kanununun 103. maddesinin değiştirilmesi ile ilgili 8. Maddesiyle İl genel meclisi, İl meclisi adını almakta ve bu meclisce kültür, turizm, çevre, orman, ağaçlandırma, imar, bayındırlık, köy hizmetleri, plan, bütçe, hukuk, vb. konularında ön inceleme yapmakla görevli, kaymakam, belediye başkanları, üniversite temsilcileri, meslek kuruluşlarının başkanları, kimi muhtarların fahri

üyeleri olup oy kullanmadığı il meclis üyelerinden oluşan ihtisas komisyonları kurulması zorunluluğu getirilmektedir. Mevcut yapıda bu tür işlerin merkezin taşra teşkilatı ve il idarelerince yürütüldüğü il genel meclislerinin dar tabanlı temsiliyet organı olduğu bilinmektedir, bu değişikliklerle komisyon ve meslek oluşumunda halkın katılımı adı altında aslında göstermelik bir katılım getirildiği, özellikle bayındırlık-imar konularında halkın gerçek anlamda yerel yönetimlerin karar alma, uygulama, denetleme mekanizmalarında yer almadığı görülmektedir, taslağın aynı maddesinde önerilen ilçe köy birliklerine katılım da aynı biçimde eleştirilebilir. Öte yandan taslakla getirilen il özel idarelerinin sit alanlarını, tarihi eserleri, ören yerlerini, açık ve kapalı müzeleri, kültür ve tabiat varlıklarını, yönetimini üstlendikleri milli parkları, vb.'yi korumak amacıyla gereğinde özel güvenlik teşkilatı kurmak ve özel güvenlik görevlisi istihdam etmekle görevlendirilmesi ve bunun yaygınlaştırılması imar hukukumuzun önemli bir bölümünü oluşturan koruma mevzuatının da iflas ettiği bir göstergesidir. Ayrıca, 1987 yılında yapılan bir yasa değişikliği ile ören yerleri gelirlerinin il özel idarelerinin öz gelirleri arasına alınmasına rağmen, il yönetimlerinin bu çok önemli kaynakları koruma amacı doğrultusunda değil, çok farklı işlerde kullandıkları da bilinmektedir.

Taslağın 11. maddesinde il özel idarelerine, yukarıdaki değişikliklere uygun biçimde teşkilat, kadro, unvan sağlanması için İçişleri Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Mevcut durumda imar mevzuatımızın uygulanması için gerekli kadroların yerel yönetimlerde bulunmadığı, Mimarlık Mühendislik Hizmetleri Şartnamesi'nin (5.8.1985 gün ve 18883 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.) yerel yönetimlerce uygulanmadığı ve İçişleri Bakanlığı'nın denetiminin bu konuda son derece yetersiz olduğu bilinmektedir ve böyle bir düzenleme bu sakıncaları gidermekten uzaktır.

Taslağın 13. maddesiyle 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimine İlişkin Kanuna Maddeler Eklenmektedir. İmar uygulamaları, imar planlarının hazırlanması ve imar denetiminde Büyükşehir Belediyelerinin ilçe belediyelere göre yetkisi artırılmaktadır. Özellikle imar planlarının onaylanmasında, belediye meclisleri de dışlanarak tek yetkili büyükşehir belediye başkanı olarak düzenleme yapılmaktadır. Yaşanan kentsel sorunların giderek ağırlaştığı ve mevcut imar sisteminin üstesinden gelemeyeceği boyutlara ulaştığı günümüzde, yasa taslağı çözümü yetki ve rant paylaşımına indirgenmektedir. Yerel yönetimlerin mafyalaşmanın, ekonomik ve siyasal rant kavgalarının odağı olması ve olanakları ve denetledikleri kaynakların artmasıyla imar planları ve kararların çıkar gruplarının, çevrelerinin ranta el koyma aracı haline gelmesi, kentlerin son derece sağlıklı çevreler haline gelmesi, kent topraklarında kamu mülkiyetinin yok edilmeye çalışıldığı bir süreçte sosyal ve teknik altyapı, doğal-kültürel değerlerin korunmamasına karşı toplum yararını gözeten bir toprak politikası ve kent planlama anlayışının geliştirilmesi ve demokratik katılım kanallarının açılması, imar hukukunun buna göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Ayrıca taslağın 13. maddesi getirdiği değişikliklerle hem ilçe belediyelerinin, valiliklerin, il özel idarelerinin, merkez örgütlerin imarla ilgili görev, yetki, sorumluluk alanlarındaki var olan çalışmalara, kargaşaya ve çatışmaları daha da artıracaktır.

Taslağın 16. maddesi, 1580 sayılı kanununun 20. maddesini değiştirmekte, belediye meclislerinin ve ihtisas komisyonlarının oluşumunda il özel idaresi için önerilen yapılanmanın benzeri getirilmektedir. Bu konuda il özel yönetimlerine ilişkin yaptığımız eleştiriler burada da geçerlidir.

Taslağın 23. maddesi, 1580 sayılı yasanın Ek:2. maddesini değiştirmektedir. Buna göre, mevcut durumda belediyeler konut yaparak kiralamak veya satmakla görevli olup, bu illeri ihale kanuna bağlı olmaksızın yapabilirler. Taslak, bu görev ve yetkili daha artırmakta, 24. maddeyle hazine arazilerinin yerel yönetimlere devri de gündeme gelerek, oluşan imar rantlarının bölüşümüne yerel yönetimlerin hepsini sokmaktadır ve tüzel düzenlemelerle bunu meşrulaştırmaktadır.

Taslağın 33. maddesiyle, 3194 sayılı İmar Kanunu'na ekler yapılmaktadır. Bu ekler, İmar Kanunu ve Kıyı Kanunu ile belediye ve mücavir alan sınırları dışında valiliklere ve il idare kurullarına verilen görev ve yetkiler il özel idarelerine verilmektedir. Yine bu maddeyle "İl İmar Yönlendirme Kurulu" adında yeni bir kurul oluşturulmaktadır. Söz konusu kurulun valisi, belediye başkanları, mimar-mühendis odaları(?) şehir plancıları odası ve harita mühendisleri odalarının temsilcilerinden oluşması ve il genelinde imar planlarının hazırlanması ve uygulanmasında bütünlüğü, eşgüdümü sağlamak ve uygulamada karşılaşılan sorunların çözümüne yardımcı olmak amacıyla yerel yönetimler için yönlendirici kararlar alması öngörülmekte, çevre düzeni ve nazım imar planlarının kurulun görüşleri alındıktan sonra yürürlüğe konması hükmü getirilmektedir.

Çevre düzeni ve nazım imar planlarının, bir kentin, bölgenin fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel yapılarını biçimlendiren planlar olması gerekirken, ülkemizde, imar mevzuatında bu planlar arazi kullanımı ve yapı yoğunluğu kararlarını içeren belgeler olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle bu planlar kentlerin dinamik yapısı karşısında yetersiz kalmakta, sağlıklı yaşam ortamlarının oluşmasına hizmet edememektedir. Ülkede geçerli olan ve bu planları içeren "imar planlaması" yaklaşımı fiziki tanım ve kullanımlar getirirken kentlerin sosyal, ekonomik, yönetsel gereksinimlerine yabancılık kalmış, toplum yararı esasına dayanmadan kentsel araziden yararlandığı insanlara arsa ve arazi spekülasyonu yapma fırsatı vermiştir.

Artık ülkemizde her imar planı kararı rantların oluşum ve bölüşümüne yönelik kararlar görünümündedir ve kentsel topraklarda özel mülkiyet rejimi sürdüğü bu sonuç kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle tasarının planlama sürecine meslek örgütlerini (karar verici olarak değil, danışma olarak) katması mevcut imar sisteminde olumlu herhangi bir değişiklik yaratmayacağı gibi, ülkede yanlış süre gelen

imar planlama sürecinin meşruluğunu perçinlemekte, meslek odalarını ise "suça ortak olmaya" yönlendirmektedir.

Yeni sağcı yaklaşımda katılımcılığın büyük önem taşıdığı, Dünya Bankası finansmanı ile başlatılmış "governance" ya da yönetim adı verilen yeni devlet yönetim biçiminin dayatıldığı bilinmektedir. Bu yaklaşımla, uzmanların, tarafsız kişilerin yönetime katılma zinciri iş sahiplerine ve sermaye kesimlerine uzanır, ancak örgütsüz, temsilcisiz, uzmanlaşmamış, eğitimsiz geniş kitlelere yer açılmaz, bunların temsili katılımı için çözüm getirilmez, katılım adı altında kurulmuş iş ve hizmet düzeninin etkili ve meşru biçimde devamına katkı istenir. Kısaca yeni sağın katılımcı devlet örgütlenmesi, demokratik katılım anlayışından çok uzaktır, tasarısı bu sistemi öngörmektedir.

Sonuç olarak denilebilir ki, bu tasarısı imar hukuku açısından yetki yasası görünümündedir, asıl olarak parçalayıcı, bütünü gözlerden uzak tutan özellikleriyle yeni-sağcı yasa-tekniğinin bir örneğidir. Kendi amaçlarıyla çalışmaktadır. İmar ve bayındırlık hizmetlerinin kamu yararı yönünü yok eden, bu temel hizmetleri kar amaçlı hale getiren, yerel yönetimleri şirketleştirerek imar hizmetlerinin kar ve rantını özel sektörle paylaştıran, geniş kitlelerin kent yoksullarının yararlarını göz ardı eden, her türlü kamu toprağını metalaştıran rant maddesi olarak gören, kentsel gelişmeyi, ulusal merkezi ve bölgesel planlama yaklaşımıyla bütüncül olarak gören içeriği reddeden, kent planlamasında kurumsal ve toplumsal denetimi, halkın katılımını yadsıyan, bu konuda Türkiye'nin de imzaladığı uluslararası hukuk metinlerine aykırı düşen kentli haklarıyla çatışan bir taslak görünümündedir.

Bu tür bir çalışma içerisinde; TMMOB'nin şu önerileri yer alabilir:

-Halkın, yönetimin her aşamasında ve imar-bayındırlık hizmetlerinin yürütülmesinde, gerçek anlamda yönetime katılmasını, karar alma, uygulama ve denetimde erk sahibi olmasını sağlayacak, kentli haklarından yola çıkı-

larak yeni bir düzenleme gerçekleştirilmelidir.

-Meslek odalarının, özellikle imar hizmetini yürüten meslek adamlarının örgütü TMMOB'nin yerel ve merkez yönetimle ilişkileri korporatist anlayıştan uzak, gerçek bir güç birliğine dayalı, meslektaşlarımıza çalışma güvenliği ve yeni istihdam olanakları sağlayan, mühendislik-mimarlık hizmetlerinin halkımıza ulaşmasında engel oluşturan olumsuzlukları gideren bir düzenleme yapılmalıdır.

-Bayındırlık ve imar hizmetlerinde, mevcut uygulama politikaları, yani plansızlık, plan eliyle rant paylaşımına, yanlış toprak politikaları, vb.'ye son veren, ülkesel ve bölgesel planlama zorunluluğuna bağlı kalınarak, imar planlama sisteminin(çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarının) yeniden düzenlendiği ve bu planların hazırlama, onama, uygulama konularında görev ve yetkilerin halk yararının, şehircilik ilkelerinin, uluslararası hukuk düzenlemelerinin, devlet yönetiminin bütünselliğinin gözetildiği bir alternatif sistem önerisi geliştirilmelidir.

-Merkez ve yerel yönetim ilişkilerinde, özellikle "ve-sayet" konusu, yerel yönetimlerin özerkliğini zedeledikten, halkın ve hukukun denetimiyle gerçekleşen, imar hizmetleri için mali konularda ulusal ekonomi çıkarlarıyla uyuşan, hizmette popülist ve partizanca çıkarlardan uzak bir biçimde, yeniden ele alınmalıdır.

-Merkezde eşgüdümleyici, ulusal politikaları saptayan, destekleyici bir "Yerel Yönetimler ve Şehircilik" bakanlığı kurulmalıdır.

-İmar ve bayındırlık hizmetlerinde görev ve yetki paylaşımı, bu hizmetlerin verimlilik ve etkinlik ölçütleriyle mekansal optimizasyon ölçütleriyle bilimsel olarak saptanması sonucu ele alınmalı, imar hizmetlerinde denetim aşamasında kent suçu, kentli hakları, kentsel topraklarda kamu mülkiyeti vb. konuları içermeli ve imar hukukumuz buna göre düzenlenmelidir.